

Forfatter: Kierkegaard, Søren

Titel: Udrag fra Begrebet Angst

Citation: Kierkegaard, Søren: "Begrebet Angst", i Kierkegaard, Søren: *Begrebet Angst*, udg. af Lars Petersen ; Merete Jørgensen , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1991, s. 19. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-kierkegaard01val-shoot-idm140698092871312/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Begrebet Angst

det da intet Under, at det at prædike er blevet anset for en meget fattig Kunst. At prædike er imidlertid den vanskeligste af alle Kunster og er egentlig den Kunst, som Socrates anpriser: at kunne samtale. Det følger af sig selv, at derfor behøver der ingenlunde Een at svare i Menigheden, eller at det skulde hjælpe bestandig at indføre Een talende. Det, Socrates egentlig dadlede hos Sophisterne under den Distinction: at de vel kunde tale, men ikke samtale, var, at de om enhver Ting kunde sige meget, men manglede Tilegnensens Moment. Tilægnelsen er netop Samtalens Hemmelighed.

Til Syndens Begreb svarer Alvoren. Den Videnskab, i hvilken Synden nærmest skulde finde Plads, var vel Ethiken. Imidlertid har derte dog sin store Vanskelighed. Ethiken er endnu en ideal Videnskab, ikke blot i den Forstand, i hvilken enhver Videnskab er det. Den vil bringe Idealiteten ind i Virkeligheden, dernød er dens Bevægelse ikke at bringe Virkeligheden op i Idealiteten*. Ethiken viser Idealiteten som Opgave, og forudsætter, at Mennesket er i Besiddelse af Betingelserne. Herved udvikler Ethiken en Modsigelse, idet den netop gjør Vanskeligheden og Umueligheden tydelig. Det gjælder om Ethiken, hvad der siges om Loven, at den er en Tugtemester, der, idet den fordrer, ved sin Fordring blot dømmer ikke føder. Kun den græske Ethik gjorde en Undtagelse, hvilket kom deraf, at den ikke i egentligst Forstand var Ethik, men beholdt et æstetisk Moment. Dette viser sig tydelig i dens Definition af Dyd, og i hvad Aristoteles oftere, men ogsaa i *Ethica Nicomachea* udsiger med elskelig græsk Naivitet, at Dyden alene dog ikke gjør et Menneske lykkeligt og tilfreds, men han maa have Sundhed, Venner, jordisk Gods, være lykkelig i sin Familie. Jo idealere Ethiken er jo bedre. Den skal ikke lade sig forstyrre af den Passiar, at det ikke hjælper at fordrø det Umulige; thi allerede det at høre efter saadan Tale er uthusk, er Noget, hvortil Ethiken hverken har Tid eller Leilighed. Ethiken har ikke med at prutte, og paa den Maade naaer man heller ei Virkeligheden. Skal denne naaes, da maa hele Bevægelsen gjøres om. Denne Egenskab ved Ethiken, at den saaledes er ideal, er det, der frister i Behandlingen

* Naar man nærmere vil betænke dette, vil man faae Leilighed nok til at indsee, hvilken Aandrigthed det dog er, at overskrive det sidste Afsnit af Logiken: Virkeligheden, da endnu ikke Ethiken naaer den Virkeligheden, med hvilken Logiken ender, betyder derfor i Retning af Virkeligheden ikke mere end det Væren, med hvilken den begynder.

til snart at bruge metaphysiske, snart æsthetiske, snart psykologiske Kategorier. Men Ethiken maa naturligviis fremfor alle modstaae Fri- strelser og derfor er det da ogsaa umuligt, at Nogen kan skrive en Ethik uden at have ganske andre Kategorier i Baghaanden.

Synden tilhører da kun forsaaavidt Ethiken, som det er paa dette Begreb den strander ved Angerens Hjælp*. Skal Ethiken optage Syn- den, da er dens Idealitet forbi. Jo mere den forbliver i sin Idealitet, og dog aldrig bliver umenneskelig nok til at tabe Virkeligheden af Syn- den, men corresponderer med denne ved at ville henstille sig som Opgave for ethvert Menneske saaledes, at den vil gøre ham til det sande, til det hele Menneske, Mennesket *κατ'εξοχήν*, desto mere spænder den Vanskeligheden. I Kampen for at realisere Ethikens Opgave viser Synden sig ikke som Noget, der kun tilfældigt tilhører et tilfældigt

* Dette Punkt henhørende vil man finde adskillige Bemærkninger i det af Johannes de silvæne udgivne Skrift: Frygt og Bæven (Kbhvn. 1843) Her lader Forfatteren flere Gan- ge Æsthetikens forsmædede Idealitet strande paa Ethikens fordrøede Idealitet, for i disse Sammenstød at lade den religiøse Idealitet komme tilsynne som den, der netop er Vir- kelighedens Idealitet, og derfor ligesaa ønskelig som Æsthetikens og ikke umulig som Ethikens, dog saaledes, at denne Idealitet bryder frem i det dialektiske Spræng og i den positive Stemning: see Alt er nyt, og den negative Stemning, som er det Absurdes Li- denskab, hvortil svarer Begrebet «Gjæntagelsen». Enten er hele Tilværelsen endt i Ethikens Fordring, eller Betingelsen skaffes tilvæie, og hele Livet og Tilværelsen begynder forfra, ikke igennem en immanent Continuitet med det Foregaaende, hvilket er en Mødsigelse, men ved en Transcendents, der adskiller Gjæntagelsen fra den første Tilvæ- relse ved en Kluft saaledes, at det kun er en billedlig Tale, naar man vilde sige, at det Fore- gaaende og det Efterfølgende forholde sig til hinanden som den Totalitet af levende Væsener, der findes i Havet, forholde sig til den i Luften og paa Jorden, skjøndt dog ef- ter nogle Naturforskeres Mening hun prototypisk skal i sin Ufuldkommenhed præfor- mere Alt, hvad denne aabenbarer. Med Hensyn til denne Kategori kan man sammen- ligne «Gjæntagelsen af Constantin Constantius. (Kbhvn. 1843) Denne Bog er vel en smutrig Bog, hvad dens Forfatter jo ogsaa har villet, men han er dog, saavidt jeg veed den første, der har med Energe fattet «Gjæntagelsen» og ladet den ømme i sin Begrebs Prægnaans til at forklare Forholdet mellem det Etniske og det Christelige, ved at ud- pege den usynlige Spidse og det *divinum remanens*, hvor Videnskab bryder mod Viden- skab, modt den nye Videnskab kommer frem. Men hvad han har opdaget har han igjen skjult ved at midlæde Begrebet i den tilsvarende Forestillings Spøg. Hvad der har be- væget ham hertil er vanskeligt at sige, eller rettere at forstaae, thi han siger jo selv, at han skriver saaledes «for at Kjetterne ikke skulle forstaae ham». Da han kun har villet æsthetik og psykologisk beskæftige sig dermed, saa maatte Alt lægges humoristisk an, og Værkningen tilvæiebringes derved, at Ordet snart betyder Alt, snart det ubetydeligste af Alt, og Overgangen eller rettere den idelige Falden ned fra Skyerne motiveres ved sin lavcomiske Modsætning. Insidierad har han dog p. 34 angivet temmelig bestemt det Hele: «Gjæntagelsen er Metaphysikens In t e r e s s e, og tilige den Interesse, paa hvilken Metaphysikeren staaender, Gjæntagelsen er Lænet i enhver ethisk Anskuelse; Gjæntagelsen